

Kwartaalmonitor Industrie

Derde kwartaal 2014

Productiegroei industrie afgenomen in derde kwartaal

- Industrie
- Voedings- en genotmiddelenindustrie
- Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie
- Basismetaal- en metaalproductenindustrie
- Elektrotechnische en machine-industrie
- Transportmiddelenindustrie
- Overige industrie

In het derde kwartaal van 2014 daalde de omzet van de industrie met 1,7 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Dit is de eerste omzetsdaling na vier kwartalen van groei. De daling werd voornamelijk veroorzaakt door slechte prestaties in de voeding- en genotmiddelenindustrie en de aardolie-, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie. Ondanks de dalende omzetten in het derde kwartaal is het vertrouwen van de producenten in de industrie in oktober fors verbeterd. De indicator van het producentenvertrouwen ging van -0,2 in september naar 2,0 in oktober.

Kerncijfers Industrie

	2013			2014		
Industrie	II	III	IV	I	II	III
productie	-1,4	-1,1	1,4	3,5	0,9	0,5
omzet	-2,4	1,6	2,0	2,2	1,9	-1,7
prijzen	-1,3	-1,9	-2,6	-2,6	-0,3	-1,3
faillissementen	244	170	166	159	171	123

Bron: CBS

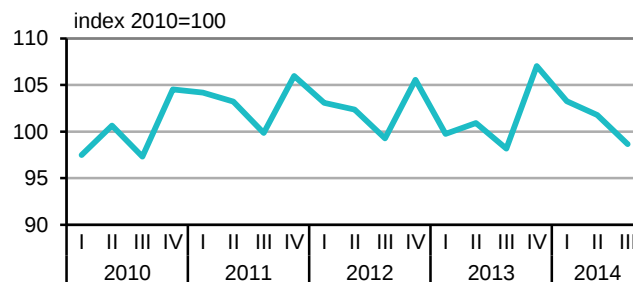
Industrie

Productiegroei afgenomen

De gemiddelde dagproductie is in het derde kwartaal 2014 met een half procent gestegen. De productiegroei is hiermee kleiner dan in de drie voorgaande kwartalen. De productie is vooral in de laatste maand van het derde kwartaal afgenomen. In september werd er 1,2 procent minder geproduceerd. In juli en augustus was er nog een productietoename van 1,2 procent en 1,7 procent. In Duitsland was de productiestijging in het derde kwartaal 2014 (1,2 procent) ook kleiner dan het in het tweede (1,8 procent) en het eerste kwartaal (4 procent). In Frankrijk bleef de productie nagenoeg gelijk. Opvallend was de productiestijging in Ierland van ruim 20 procent.¹

¹ Bron: Eurostat

Productievolume per gemiddelde werkdag, totale industrie

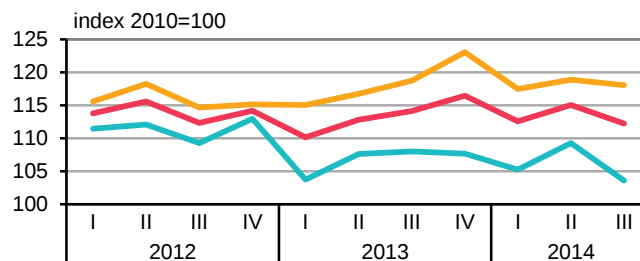
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzetontwikkeling en index (2010=100)

Minder omzet in binnen- en buitenland

De omzet van de industrie daalde in het derde kwartaal van 2014 met 1,7 procent. Zowel het binnenland als buitenland droegen bij aan de afname. De binnenlandse omzet ging harder achteruit (4,1 procent) dan die op de buitenlandse markt (0,6 procent). De afname van de omzet is te danken aan augustus, toen 5,4 procent minder werd omgezet dan een jaar eerder. In juli ging de omzet nog 0,6 procent omhoog, in september daalde de omzet licht (-0,3 procent). In het derde kwartaal van 2014 waren er evenveel werkdagen als in het derde kwartaal van 2013. De prijzen zijn gedaald.

Omzet, totale industrie

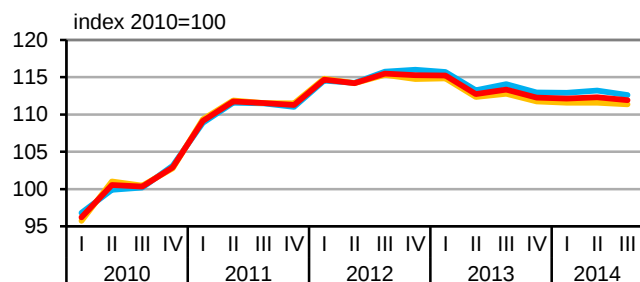
Bron: CBS

[Nijverheid; productie en omzetontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

Prijzen dalen verder

In het derde kwartaal van 2014 zijn de afzetprijzen 1,3 procent lager dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Het is het zesde kwartaal op rij met lagere afzetprijzen. De prijsdaling op de binnenlandse markt is net zo groot als op de buitenlandse markt. Ook in veel Europese landen daalden de prijzen in het derde kwartaal, het meest in het Verenigd Koninkrijk (-8,5 procent) en Litouwen (-3,5 procent). In Turkije stegen de prijzen met maar liefst 10,5 procent.²

Afzetprijzen, totale industrie

Bron: CBS

[Statline: Producentenprijsindex](#)

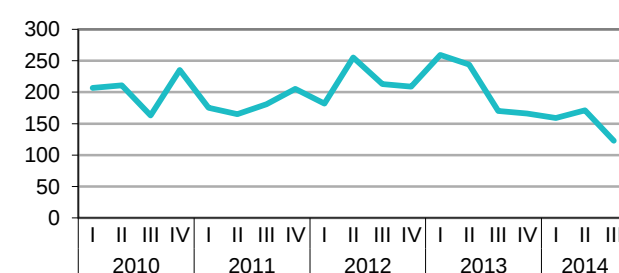
² Bron: Eurostat

Aantal faillissementen neemt af

In het derde kwartaal van 2014 gingen 123 industriële bedrijven failliet, het laagste aantal van de afgelopen vier jaar. Het aantal faillissementen is zelfs meer dan gehalveerd vergeleken met het eerste kwartaal van 2013.

De meeste faillissementen werden uitgesproken in de metaalproductenindustrie, de grafische industrie en de meubelindustrie. In deze deelbranches waren de aantallen wel aanzienlijk lager dan in het tweede kwartaal van dit jaar.

Aantallen faillissementen, totale industrie

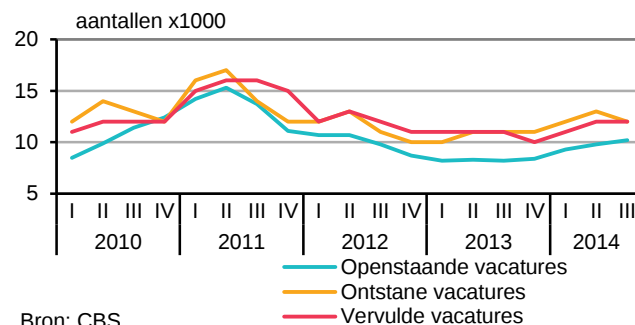
Bron: CBS

[Statline: Uitgesproken faillissementen](#)

Openstaande vacatures toegenomen

Het aantal vacatures dat is ontstaan in het derde kwartaal 2014 is lager dan in het voorgaande kwartaal. Er zijn in de gehele industrie 12 duizend vacatures bijgekomen, tegenover 13 duizend vorig kwartaal. Er zijn evenveel vacatures vervuld, te weten 12 duizend. Het aantal openstaande vacatures komt daarmee afgerond uit op 10,2 duizend.

Aantallen vacatures binnen de industrie

[Vacatures; naar economische activiteit en bedrijfsgrootte](#)

Producentenvertrouwen verder toegenomen

De stemming van de ondernemers in de industrie is in de loop van het derde kwartaal verder verbeterd. Het producentenvertrouwen steeg van 1,2 in juli naar 2,0 in oktober. Het producentenvertrouwen is daarmee weliswaar op het hoogste niveau in ruim drie jaar, maar nog wel minder groot dan in de eerste helft van 2011. De ondernemers waren positiever over de verwachte bedrijvigheid. Ook oordeelden ze positiever over hun orderpositie. Het oordeel over de voorraden verslechterde iets.

Aan het eind van het derde kwartaal bedroeg de bezettingsgraad 80,2 procent. De bezettingsgraad ligt al het hele jaar rond de 80 procent.

Producentenvertrouwen

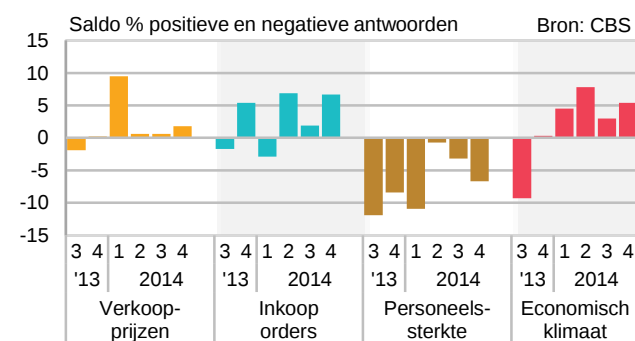

[Producentenvertrouwen; stemmingsindicator van de industrie](#)

Meer activiteit in vierde kwartaal verwacht

De ondernemers in de industrie zijn iets optimistischer in hun verwachtingen voor het vierde kwartaal. Zij rekenen op meer omzet en productie en verwachten ook meer inkooporders te plaatsen bij leveranciers. Overigens is dit een 'normaal' patroon: in het vierde kwartaal is er doorgaans meer activiteit dan in het derde kwartaal. Er wordt nagenoeg geen verandering voorzien in de verkoopprijzen. De afzetprijzen staan al lange tijd onder druk en de ondernemers voorzien daar op de korte termijn geen verandering in. Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers wederom iets negatiever. Verder blijven zij betrekkelijk optimistisch over het economisch klimaat.

Verwachtingen

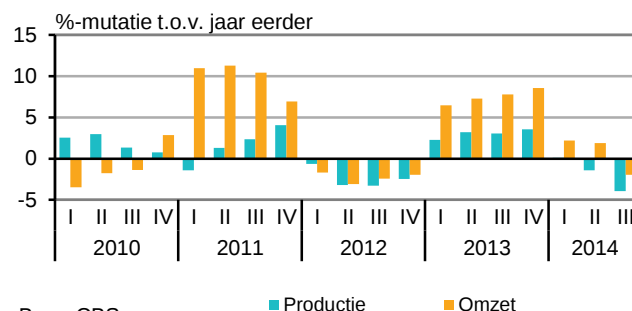
[Conjunctuurenquête Nederland](#)

Voedings- en genotmiddelenindustrie

Productie- en omzetkrimp

De productie in de voedings- en genotmiddelenindustrie lag in het derde kwartaal van 2014 bijna 4 procent lager dan vorig jaar. De productieafname was het grootst in september: 7,2 procent. In augustus daalde de productie met bijna 5 procent, terwijl de productie in juli nog een klein plusje van bijna 0,5 procent liet zien ten opzichte van dezelfde maand vorig jaar. De omzet nam in het derde kwartaal 2014 met 2 procent af. De binnenlandse kwartaalomzet daalde met ruim 4 procent, de buitenlandse verkoop steeg nog met bijna 0,5 procent. De afzetprijzen in de voedings- en genotmiddelenindustrie daalden met bijna 1 procent ten opzichte van het jaar ervoor.

Productie, omzet

Bron: CBS

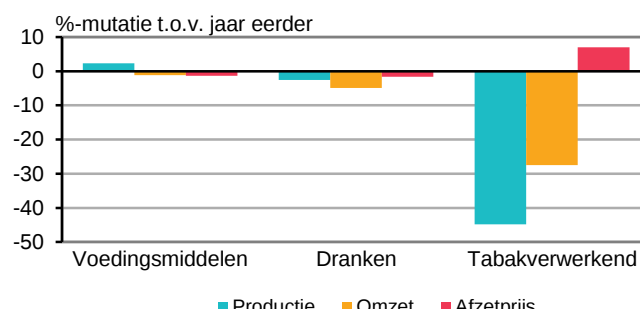
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Grootste krimp in tabakverwerkende industrie

De productie- en omzetkrimp in het derde kwartaal van 2014 deed zich vooral voor in de tabakverwerkende industrie. De gemiddelde dagproductie en de omzet daalden met respectievelijk 45 procent en ruim 27 procent. Dit is vooral te wijten aan het sluiten van een fabriek. Ook in de drankenindustrie daalden de productie en omzet vergeleken met het derde kwartaal van 2013, met 2,5 procent en bijna 5 procent. In de voedingsmiddelindustrie liet de productie nog een plusje zien van 2,3 procent, de omzet kromp met 1,2 procent. Het is de eerste omzetkrimp in de voedingsmiddelindustrie sinds het vierde kwartaal van 2012.

De afzetprijzen in de voedingsmiddelen- en de drankenindustrie daalden het derde kwartaal 2014 met respectievelijk 1,4 procent en 1,6 procent. Producten in de tabakverwerkende industrie werden 7 procent duurder vergeleken met hetzelfde kwartaal in 2013.

Deelbranches: productie, omzet, afzetprijs

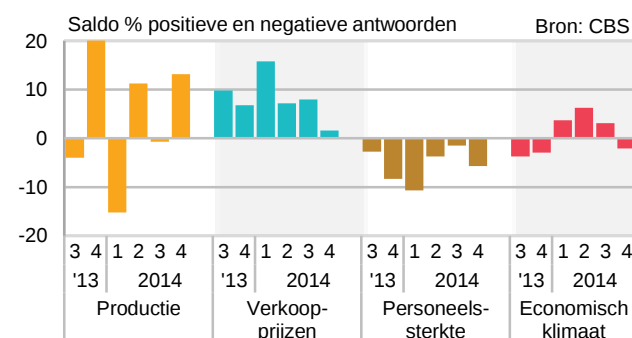
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Hogere productie verwacht

De ondernemers in de voedings- en genotmiddelenindustrie voorzien een toename van de bedrijvigheid in het vierde kwartaal. Ze verwachten een hogere productie, de verkoopprijzen zullen naar verwachting weinig veranderen. Over de werkgelegenheid zijn zij weer wat negatiever dan een kwartaal eerder. Ook over de ontwikkeling van het economisch klimaat zijn zij negatiever. Er zijn nu per saldo weer meer ondernemers die een verslechtering verwachten dan ondernemers die een verbetering voorzien.

Verwachtingen

Conjunctuurenquête Nederland

Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie

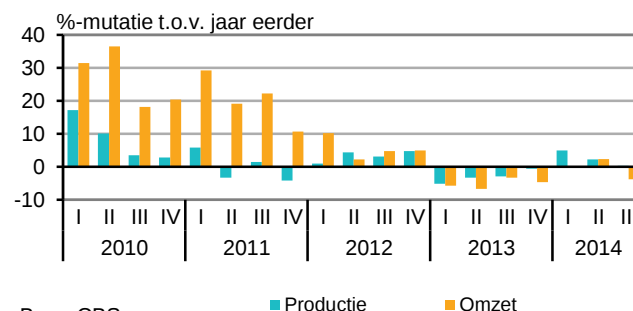
Productie stijgt licht, omzet en afzetprijzen dalen

De productie per gemiddelde werkdag steeg in het derde kwartaal van 2014 met bijna 0,5 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2013. In juli nam de productie nog af. In augustus was de productie ruim 0,5 procent hoger dan in augustus 2013 en in september nam de productie met 1,5 procent toe ten opzichte van september 2013.

De omzet is in het derde kwartaal 2014 met bijna 4 procent afgenomen. Zowel op de binnenlandse als op de buitenlandse markt nam de omzet af. De afname in het buitenland was wel minder sterk (-2,8 procent) dan in Nederland (-5,4 procent).

Net als in de voorgaande zes kwartalen daalden de afzetprijzen in het derde kwartaal, en wel met ruim 2 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar geleden. De prijsontwikkelingen op de binnenlandse en buitenlandse markt ontlieden elkaar weinig.

Productie, omzet

Bron: CBS

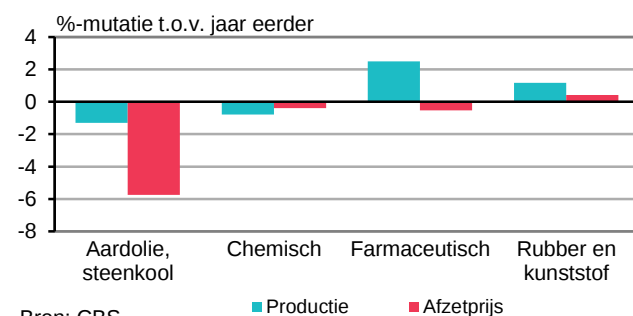
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Beeld deelbranches wisselend

In de aardolie-industrie en de chemische industrie was de productie per gemiddelde werkdag in het derde kwartaal lager dan in hetzelfde kwartaal van 2013. Voor de farmaceutische industrie en de rubber- en kunststofproductenindustrie geldt het omgekeerde, en was de productie hoger dan in 2013.

De afzetprijzen zijn in de aardolie-industrie met 5,8 procent gedaald ten opzichte van dezelfde periode een jaar geleden. De prijzen daalden het hardst op de buitenlandse markt met 6,1 procent tegenover een daling van 5,1 procent op de binnenlandse markt. In de rubber- en kunststofproductenindustrie stegen de prijzen licht en in de resterende deelbranches was er een kleine prijsdaling.

Deelbranches: productie, afzetprijs¹

Bron: CBS

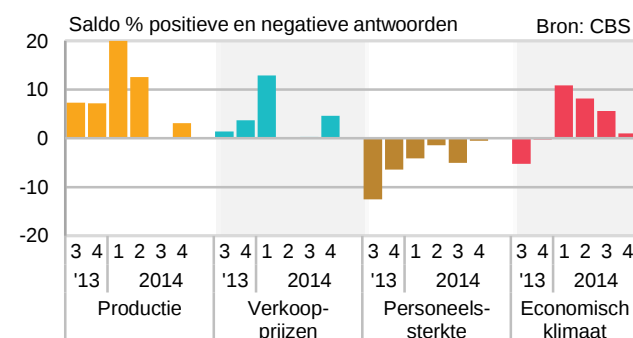
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

¹ Omzet deelbranches dit kwartaal niet beschikbaar

Meer productie in vierde kwartaal verwacht

Ondernemers in de aardolie-, farmaceutische, chemische, rubber- en kunststofproductenindustrie zijn voor het vierde kwartaal iets optimistischer over hun activiteiten dan in het derde kwartaal. Zo verwacht een kleine meerderheid dat de productie zal toenemen. Ook is het aantal ondernemers dat denkt dat de verkoopprijzen zullen stijgen groter dan in voorgaande kwartalen. Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers iets minder negatief. Het percentage ondernemers dat denkt dat de personeelssterkte zal afnemen, is nu weer nagenoeg in evenwicht met het percentage dat een toename voorziet. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn de ondernemers juist minder optimistisch.

Verwachtingen

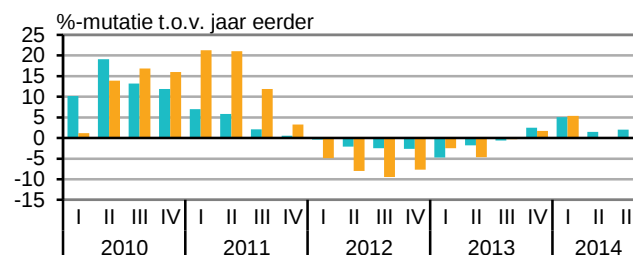
Conjunctuurenquête Nederland

Basismetaal- en metaalproductenindustrie

Wisselend beeld in binnen- en buitenland

In het derde kwartaal van 2014 was de productie per gemiddelde werkdag in de basismetaal- en metaalproductenindustrie 2,0 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De omzet bleef vrijwel gelijk aan het derde kwartaal van 2013. Op de buitenlandse markt steeg de omzet met 2,9 procent, de omzet op de binnenlandse markt daalde met 3,3 procent. Augustus was de enige maand met negatieve cijfers, zowel bij productie (–1,0 procent) als bij omzet (–8,0 procent). De producten van deze branche werden in het derde kwartaal bijna 0,5 procent duurder.

Productie, omzet

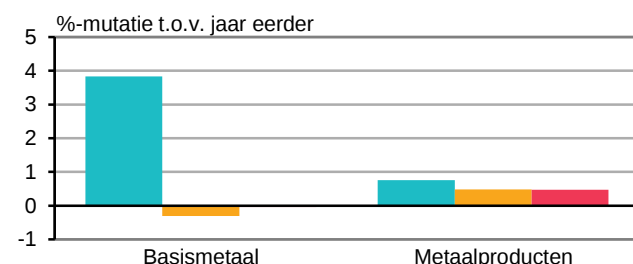
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Einde aan prijsdaling?

Per gemiddelde werkdag lag de productie in zowel de basismetaalindustrie (3,8 procent) als in de metaalproductenindustrie (bijna 1,0 procent) hoger. Opvallend is wel dat in basismetaalindustrie bijna 0,5 procent minder werd omgezet. In de metaalproductenindustrie steeg de omzet met 0,5 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. In de basismetaalindustrie werd op de binnenlandse markt 2,5 procent meer verkocht, op de buitenlandse markt daalde de omzet met 1,0 procent. In de metaalproductenindustrie nam de binnenlandse omzet 4,3 procent af, terwijl de omzet op de buitenlandse markt met 7,0 procent steeg. Na negen kwartalen met prijsdalingen blijven de afzetprijzen in de basismetaalindustrie nu vrijwel gelijk aan die van het derde kwartaal 2013. In de metaalproductenindustrie werden de producten 0,5 procent duurder.

Deelbranches: productie, omzet, afzetprijs

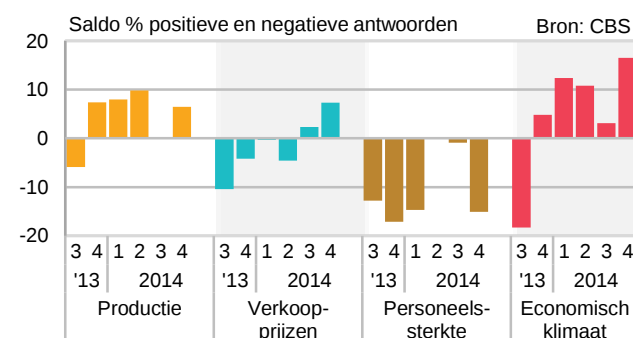
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Toename bedrijvigheid in vierde kwartaal

De ondernemers in de basismetaal- en metaalproductenindustrie voorzien meer bedrijvigheid in het vierde kwartaal. Zij verwachten een hogere productie en meer ondernemers rekenen op hogere verkoopprijzen. Over de werkgelegenheid zijn zij echter veel negatiever. Het percentage ondernemers dat een afname van personeel verwacht is beduidend groter dan het percentage dat een toename voorziet. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf blijven de ondernemers optimistisch, zelfs in grotere mate dan voorgaande kwartalen.

Verwachtingen

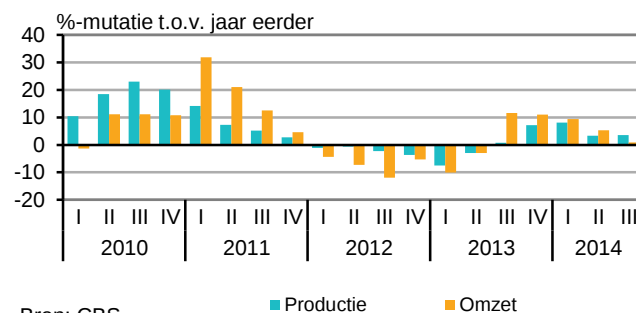
Conjunctuurenquête Nederland

Elektrotechnische en machine-industrie

Omzetgroei afgenomen

De ontwikkeling van productie en omzet in de elektrotechnische en machine-industrie was in het derde kwartaal 2014 positief ten opzichte van een jaar geleden. Het productievolume per gemiddelde werkdag was 3,6 procent hoger dan een jaar eerder, de omzet nam met 0,9 procent toe. In september waren de omzet- en de productiecijfers echter negatief. Was de productie in juli nog 7,6 procent hoger dan een jaar eerder, in september daalde de productie met 1 procent. Het beeld van de omzet is vergelijkbaar: een stijging in juli (12,2 procent), een daling in september (5,4 procent). De lichte omzettoename in het derde kwartaal is vooral toe te schrijven aan de omzet op de buitenlandse markt, op de binnenlandse markt nam de omzet af.

Productie, omzet

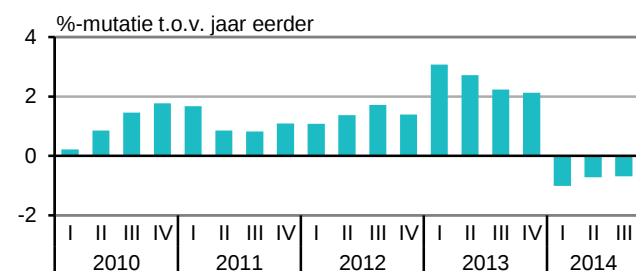
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Blijvend lagere afzetprijzen

Net als in de twee voorgaande kwartalen waren de afzetprijzen in het derde kwartaal 2014 lager dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. De prijsdaling van 0,7 procent was vooral toe te schrijven aan de dalende afzetprijzen op de buitenlandse markt.

Deelbranches: afzetprijs

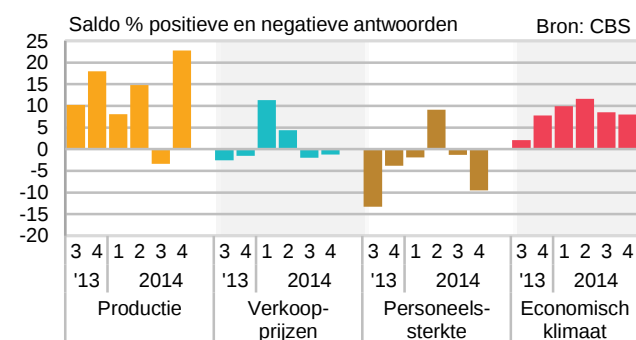
Bron: CBS

Productenprijsindex; afzetprijzen naar bedrijfstak SBI 2008, 2010=100

Hogere productie verwacht

De ondernemers in de elektrotechnische en machine-industrie voorzien meer bedrijvigheid in het vierde kwartaal. Ze verwachten, na de kleine dip in het tweede kwartaal, een verdere stijging van de productie. De verkoopprijzen zullen naar verwachting weinig veranderen. Over de werkgelegenheid zijn de ondernemers een stuk negatiever. Het percentage ondernemers dat een krimp van de personeelsomvang verwacht, is nu beduidend groter dan het percentage dat een toename voorziet. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf blijven de ondernemers optimistisch. Voor het zesde kwartaal op rij zijn er meer ondernemers die een verbetering verwachten dan ondernemers die een verslechtering voorzien.

Verwachtingen

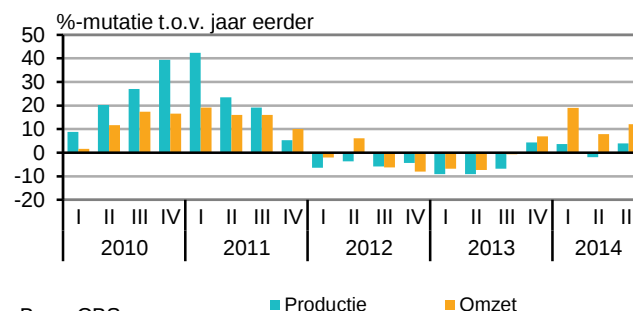
Conjunctuurenquête Nederland

Transportmiddelenindustrie

Productie en omzet stijgen

In het derde kwartaal van 2014 was de productie per gemiddelde werkdag in de transportmiddelenindustrie bijna 4 procent hoger dan in het derde kwartaal van 2013. In juli was de productie nog negatief ten opzichte van een jaar geleden, maar in de laatste twee maanden van dit kwartaal ontwikkelde de productie zich positief: in augustus was er ruim 2 procent groei, in september bijna 9 procent. Ook de omzet steeg in het derde kwartaal, met 12 procent. De groei is met name bereikt in de laatste maanden. In augustus en september nam de omzet met respectievelijk 12,7 en 18,6 procent toe. In juli steeg de omzet met bijna 3 procent. In het derde kwartaal van 2014 stegen de prijzen in de transportmiddelenindustrie met bijna 0,5 procent. De ontwikkelingen op de binnenlandse en buitenlandse markt ontlepen elkaar niet veel.

Productie, omzet

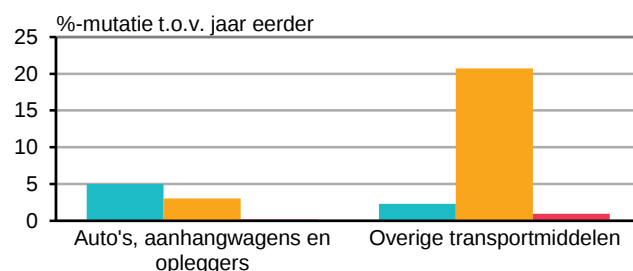
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Omzettoename vooral in overige transportmiddelenindustrie

De productie per gemiddelde werkdag nam zowel in de auto- en aanhangwagenindustrie als in de overige transportmiddelenindustrie toe, met respectievelijk 5 procent en 2,3 procent. De omzetstijging voltrok zich in het bijzonder in de overige transportmiddelenindustrie. Hier steeg de omzet met 20,7 procent; met name op de buitenlandse markt nam de omzet toe. Ook in de twee voorgaande kwartalen liet de overige transportmiddelenindustrie een forse groei zien. In de auto- en aanhangwagenindustrie steeg de omzet ook, met 3,1 procent. Deze groei werd geheel verwezenlijkt in de maand september.

Deelbranches: productie, omzet, afzetprijs

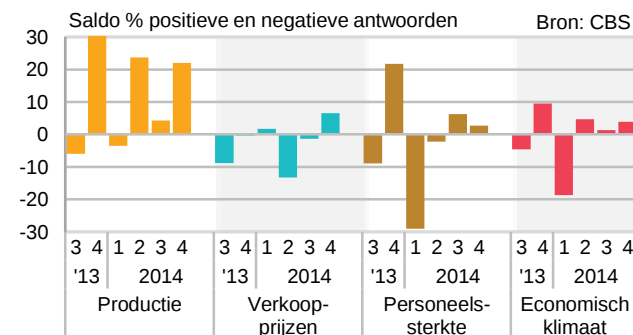
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Meer productie verwacht

De ondernemers in de transportmiddelenindustrie voorzien meer bedrijvigheid in het vierde kwartaal. Ze verwachten dat de productie zal groeien. De verkoopprijzen zullen naar verwachting iets hoger liggen. Over de werkgelegenheid in het bedrijf zijn de ondernemers neutraal. Het percentage ondernemers dat een toename van de personeelsomvang verwacht, is nagenoeg gelijk aan het percentage dat een krimp voorziet. Over de ontwikkeling van het economisch klimaat voor hun bedrijf zijn de ondernemers voorzichtig optimistisch. Er zijn iets meer ondernemers die een verbetering verwachten dan ondernemers die een verslechtering voorzien.

Verwachtingen

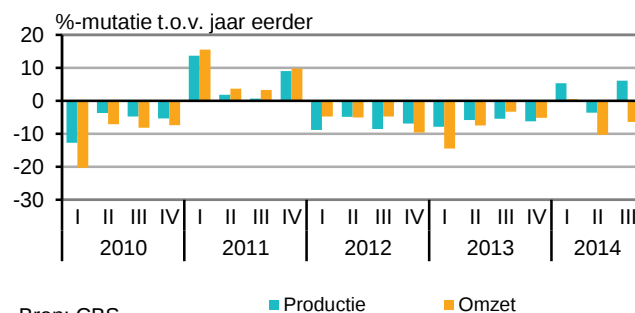
Conjunctuurenquête Nederland

Overige industrie

Hout- en bouwmaterialenindustrie

De productie van de hout- en bouwmaterialenindustrie nam in het derde kwartaal van 2014 weer toe, na een eerdere opleving in het eerste kwartaal. De gemiddelde dagproductie in deze branche was 6,1 procent groter dan in het derde kwartaal van 2013. Afzetprijzen stegen licht (0,6 procent), maar de omzet nam met 6,4 procent af. Deze afname werd veroorzaakt door een omzetafname op de binnenlandse markt. De afname was het grootst in de bouwmaterialenindustrie. De opleving in het eerste kwartaal en de omzetzakkingen in het tweede en derde kwartaal zien we terug in de omzetcijfers van de bouwbranche in deze kwartalen. Ook daar werd de omzetzijging in het eerste kwartaal gevolgd door twee kwartalen van omzetafname.

Productie, omzet

Bron: CBS

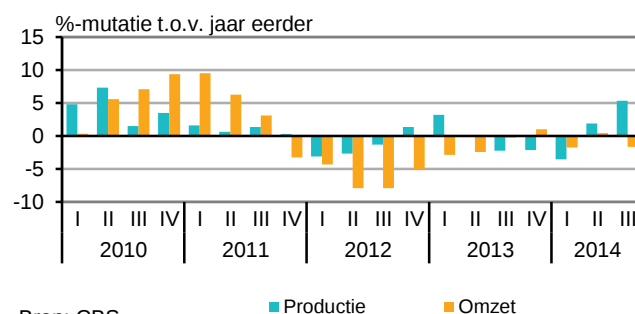
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Papier- en grafische industrie

De productie van de papier- en grafische industrie nam in het derde kwartaal van 2014 opnieuw toe. In het derde kwartaal was de productie per werkdag 5,4 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. De omzet nam in het derde kwartaal met 1,6 procent af. De binnenlandse omzet daalde met 6,4 procent, op de buitenlandse markt steeg de omzet met 3,3 procent. De prijzen daalden met 0,8 procent.

In de papierindustrie was de productie per werkdag 1,4 procent groter, de omzet steeg met 1,3 procent. In de grafische industrie nam de productie per werkdag 8,4 procent toe. In deze branche daalde de omzet met 7,7 procent.

Productie, omzet

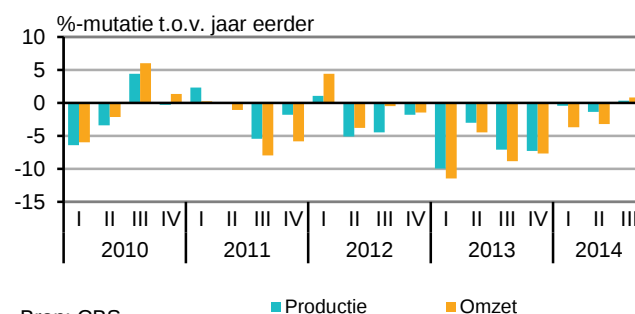
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Meubelindustrie

Voor het eerst sinds het eerste kwartaal van 2012 nam de productie in de meubelindustrie weer toe. In het derde kwartaal van 2014 was de productie per werkdag 0,4 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar, de omzet van de meubelindustrie was 0,8 procent hoger in het derde kwartaal. De binnenlandse omzet nam met 1,6 procent af, de buitenlandse omzet steeg met 10,8 procent. De afzetprijzen stegen 2,3 procent, de prijzen op de binnenlandse markt (2,9 procent) stegen meer dan op de exportmarkt (0,7 procent).

Productie, omzet

Bron: CBS

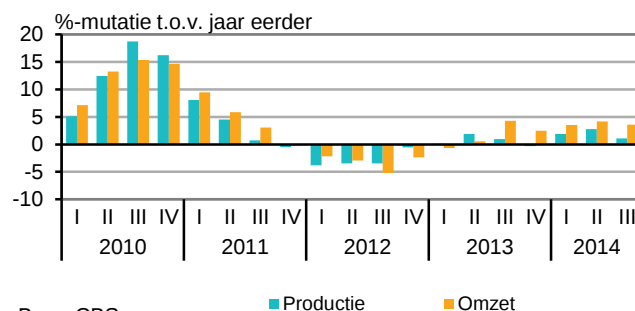
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Textiel-, kleding- en leerindustrie

Opnieuw steeg de omzet van de textiel-, kleding en leerindustrie. De omzet in het derde kwartaal steeg met 3,6 procent ten opzichte van het derde kwartaal in 2013. Dit werd veroorzaakt door een toename op de binnenlandse markt (8,1 procent), in het buitenland was de stijging van de omzet 1,9 procent. De afzetprijzen stegen 0,9 procent. De gemiddelde dagproductie nam eveneens toe, met 1,1 procent.

In de deelbranche kledingindustrie nam de omzet het meest toe, met bijna 50 procent. In de deelbranche textielindustrie, die het zwaarst telt in deze branche, nam de omzet met 0,3 procent toe.

Productie, omzet

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van de cijfers die op 18 november 2014 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers; deze kunt u vinden via de links onder de verschillende grafieken.

Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)
Telefonisch (09.00-17.00): 088 5707070

Media:
CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 3374444

Colofon

Tekst Sector Bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Datum 18 november 2014